

Vergaderjaar 2008–2009

31 089

Urgentieprogramma Randstad

Nr. 29

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 maart 2009

Op 9 maart jl. vond de eerste termijn van het notaoverleg over de Structuurvisie Randstad 2040 plaats in uw Kamer (31 089, nr.28). Conform de gemaakte afspraak aan het einde van dat overleg, beantwoord ik bij deze schriftelijk de vragen waarop ik door tijdgebrek tijdens het overleg niet in kon gaan¹. Daarbij richt ik mij op de 37 vragen die u mij na het overleg toestuurde. Om ervoor te zorgen dat u deze vragen in de juiste context plaatst, geef ik in deze brief een beeld van het proces conform de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) én geef ik een schets van inhoudelijke hoofdlijnen in het licht van kwaliteit, kwantiteit en de relatie tussen de Randstad en andere delen van ons land.

Structuurvisie en nieuwe Wro

In de nieuwe Wro die op 1 juli 2008 in werking is getreden, is de regeling van een nationale planologische visie vereenvoudigd ten opzichte van de tot dat moment geldende WRO die planologische kernbeslissingen (PKB's) bevatte. Het kabinet stelt op grond van de nieuwe Wro de structuurvisie vast en stuurt deze aan beide Kamers². Als één van beide Kamers om een debat vraagt – zoals in dit geval het notaoverleg in uw Kamer –, stelt het kabinet de verwezenlijking van de visie uit tot na het debat. De Staten-Generaal worden na het debat per brief geïnformeerd over de gevolgtrekkingen die het kabinet aan het debat verbindt. Vanzelfsprekend worden toezeggingen tijdens het debat daarbij betrokken evenals de reactie op eventuele moties. Wanneer u mij per motie verzoekt de beleidskeuzes in de structuurvisie op een aantal punten te veranderen of anders in te vullen, dan zal ik dat vanzelfsprekend bij deze brief betrekken. De structuurvisie geeft vervolgens samen met deze schriftelijke reactie aan welke beleidskeuzes gelden en hoe deze worden verwezenlijkt, in dit geval voor de integrale ruimtelijke ontwikkeling van de Randstad tot 2040. De structuurvisie is daarmee vergelijkbaar met een beleidsnota of -brief. U kunt dan ook net als bij dergelijke nota's en brieven in het debat (en eventueel via moties) verzoeken het beleid bij te sturen. In die zin kan de

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

² Dat heb ik op 5 september 2008 met de Structuurvisie Randstad 2040 gedaan.

structuurvisie «de facto» dus wel veranderen op grond van de behandeling in de Kamer. Als dat het geval is, zal ik dat in de brief na het debat ook formeel duidelijk maken. Ik zal na het notaoverleg bezien of structuurvisie en brief samen voldoende helderheid geven of dat het om communicatieve redenen verstandig is de structuurvisie te laten herdrukken.

Kwaliteit, kwantiteit en de relatie tussen Randstad en andere landsdelen

Naast concurrentiekracht staat in de Structuurvisie Randstad 2040 ruimtelijke kwaliteit, aantrekkelijkheid en duurzaamheid centraal. Ik ben ervan overtuigd dat beide hand-in-hand (moeten) gaan. Met de extra focus op de stad ontstaat extra aanleiding en ruimte voor een kwaliteitsimpuls in groen bij de stad en voor versterking van de vitaliteit en aantrekkelijkheid van gebieden met een meer landelijk karakter – zoals het Groene Hart – met ruimte voor functies die met dat gebied verbonden zijn: natuur, landschap, recreatie, landbouw, wonen en werken. Tegelijkertijd kiest het kabinet voor opname van het Groene Hart in een grotere Groenblauwe Delta met de bijbehorende versterking van de groene en blauwe kwaliteiten. Het voorstel van Professor Teisman dat ik hierover recent ontving, laat zien dat deze kabinetskeuze op een innovatieve wijze wordt opgepakt, ook buiten de direct betrokken overheden. Ook het recente voorstel van Adriaan Geuze een nader ontwerpend onderzoek te doen naar de recreatieve en landschappelijke potenties van (de randen van) het IJmeer/Markermeer, onderstreept dat. Dat past bij de impuls die de structuurvisie op dit vlak voor de lange termijn bij de steden (in dit geval met name Amsterdam en Almere, maar ook Lelystad, Edam-Volendam, Hoorn en Enkhuizen) nodig acht. Dergelijke voorstellen kunnen eraan bijdragen gericht te investeren in de kwaliteit en kracht van de landschappen en hun betekenis in en rond de steden in de Randstad.

Tegelijkertijd geeft deze aanpak alle betrokkenen – overheden, marktpartijen, maatschappelijke organisaties, stedenbouwkundigen, ontwerpers, architecten – de opdracht ook de focus op de stad zelf (en de betere benutting van de ruimte in de stad via herstructurering, transformatie en verdichting) aantrekkelijk vorm te geven. Het College van Rijksadviseurs zal mij daarover binnenkort adviseren. Het gaat hierbij zowel om de vier grote steden als de kleinere steden en kernen. Samen kunnen we op een aantrekkelijke manier ruimtelijke verschillen groter maken. Daarmee vergroten we de keuzemogelijkheden van burgers en de aantrekkelijkheid van ons land. Bij het notaoverleg gaf ik al aan dat de steden – en in internationaal opzicht zeker Amsterdam en de andere drie grote steden – zich steeds meer ontwikkelen tot economische motoren. Ook om die reden zet het kabinet in op versterking van de kracht, identiteit en aantrekkelijk van de diverse grote, middelgrote en kleine steden én hun directe omgeving. Deze motorfunctie kan deels in samenhang worden gezien met de kracht van (de mainport) Schiphol, onze beide grote zeehavens (de Rotterdamse haven als mainport en de Amsterdamse haven), de kennisclusters en (de centrumfunctie van) de greenports. Kwaliteit, duurzaamheid, aantrekkelijkheid én economische kracht staan daarmee voor het kabinet centraal en ook de beide grote havens en Schiphol zijn nu opgenomen in een meer integrale visie en aanpak. Het mainportbeleid is daarmee verbreed¹ en de ruimtelijk-economische aanpak van Pieken in de Delta is nu ook voor de lange termijn – in hoofdlijnen – ingevuld voor de Randstad. In de Structuurvisie Randstad 2040 noemt het kabinet deze integrale aanpak een «kwaliteitsstrategie».

Tegelijkertijd – en in samenhang met die kwaliteitsstrategie – is een inschatting van omvang en ruimtevraag van verschillende functies nodig om tijdig de juiste ruimtelijke keuzes en afwegingen te maken. Passend bij

¹ Zie ook: Tweede Kamer, vergaderjaar 2008–2009, 31 089, nr. 27.

de economische doelstellingen van het kabinet en de ambitie ook bij de toenemende vergrijzing het welvaartsniveau op peil te houden en de toename van de uitgaven aan collectieve voorzieningen te kunnen bekostigen in de komende decennia, heeft het kabinet in de structuurvisie zowel een middenscenario («transatlantic market») als een hoog scenario («global economy») in beeld gebracht. Het betreft de scenario's voor de lange termijn die de planbureaus gezamenlijk opstelden. Bij de beleidskeuzes oriënteert het kabinet zich – onder meer bij bedrijventerreinen – primair op de middenscenario's. Dat geldt ook voor de Structuurvisie Randstad 2040. De economische groei van dat scenario is jaarlijks gemiddeld 1,9 procent; dat van het hoge scenario 2,6. Hoewel een gemiddelde groei van circa 2 procent historisch gezien niet extreem hoog is, brengt dit wel een flinke kwantitatieve opgave met zich mee. Bij het middenscenario hoort volgens de planbureaus een woningbehoefte van ca. 500 000 woningen in de Randstad tussen 2010 en 2040.

De dynamiek en opgaven zijn in elke regio van ons land verschillend. Dat geldt ook voor de identiteit en kracht. Het kabinet heeft er in de Structuurvisie Randstad 2040 – net als in de Nota Ruimte – ook voor de lange termijn voor gekozen geen overloop vanuit de Randstad naar elders te forceren. Daarmee wordt de kracht van de Randstad vastgehouden, geen onnodige extra mobiliteit gegenereerd en ruimte geboden voor elke regio om keuzes te maken vanuit de eigen kracht en dynamiek. Deze keuze in combinatie met de eerder genoemde kwaliteitsstrategie was de basis voor een relatief positieve beoordeling van de visie in het PlanMER wat betreft milieu- en duurzaamheidseffecten. De buiten West-Nederland gelegen groeiregio's op grond van de WLO-scenario's¹, hebben al een grote «eigen» opgave om die groei aantrekkelijk en duurzaam te accommoderen. Voor de nationale stedelijke netwerken in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland breng ik momenteel de rijksagenda voor de lange termijn in beeld om daaraan gericht bij te kunnen dragen. Nederland is immers groter dan de Randstad.

Een absolute afname van de bevolking speelt volgens de planbureau-scenario's in de Randstad op een enkele plek². Het aantal huishoudens bepaalt echter hoeveel woningen er nodig zijn en dat aantal neemt in vrijwel alle Randstedelijke regio's – ook die met «krimp» – de komende decennia nog toe met de daarbij horende woningvraag. Het getal van 500 000 woningen voor de periode 2010–2040 is, zoals aangegeven, ontleend aan een middenscenario («transatlantic market»). Tot 2030 gaat de Nota Ruimte uit van 360 000 tot 440 000 woningen³. Zoals bekend geldt die nota ook voor dit kabinet als basis voor het nationaal ruimtelijk beleid. De kwantitatieve aanvulling daarop in de Structuurvisie Randstad 2040 is relatief gematigd als gevolg van de oriëntatie op het middenscenario. Ik acht het overigens wel van belang ons – onder meer bij de aanstaande Verstedelijkingsafspraken – op deze kwantitatieve lange termijnbehoefte te blijven oriënteren om niet voor verrassingen komen te staan, al kan die behoefte in de praktijk natuurlijk hoger of lager uitvallen zoals ik in het notaoverleg aangaf. Afname van het aantal huishoudens is wel aan de orde in (delen van) Limburg, Groningen en Zeeland. De ruimtelijke (en andere) consequenties die dat heeft, breng ik samen met minister Van der Laan momenteel in beeld om daarop adequaat te kunnen reageren.

Slot

Ik verwacht u met deze brief en de in de bijlage⁴ bijgevoegde antwoorden op uw 37 vragen voldoende te hebben beantwoord en kijk uit naar de tweede termijn van het notaoverleg over de Structuurvisie Randstad 2040.

De minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
J. M. Cramer

¹ Waar onder regio's in Noord-Brabant, Gelderland en de regio Zwolle. Vooral de A2-zone van Amsterdam tot Eindhoven kent ook richting 2040 waarschijnlijk een grote ruimtelijk-economische dynamiek en een bijbehorende grote ruimtevrage voor wonen en werken.

² O.m. enkele gemeenten in het Groene Hart, Rotterdam, de Drechtsteden en de IJmond.

³ Zie paragraaf 4.2.5 van de Nota Ruimte.

⁴ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.